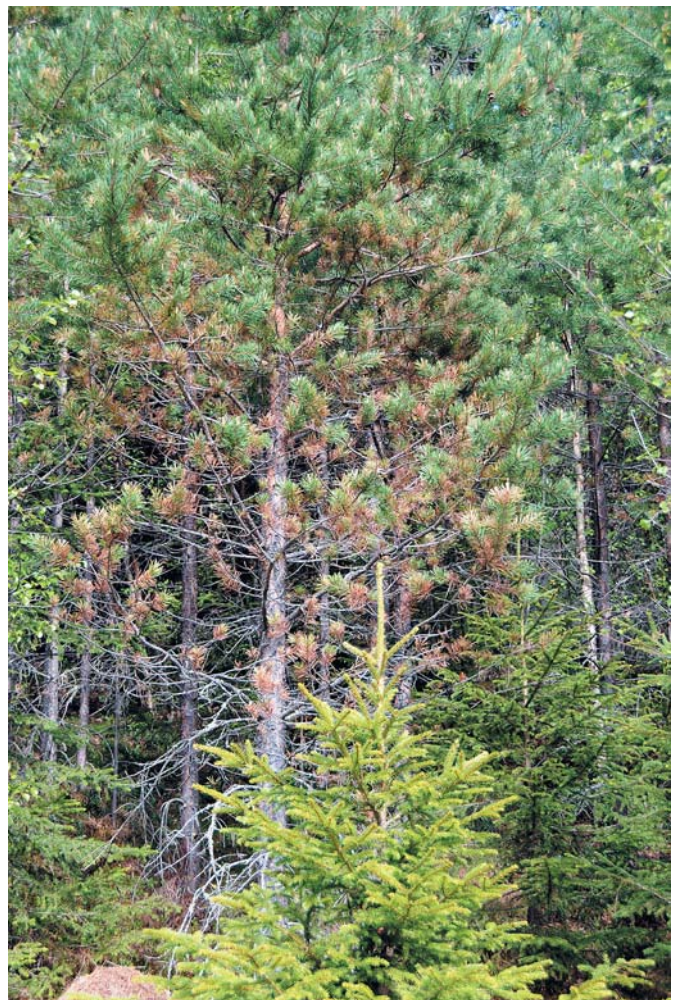

Rødbandsjuke – en ny sykdom på furu i Norge

Av Halvor Solheim og Martti Vuorinen

Klimaendringer og økt handel og transport landa imellom utgjør den største trusselen for introduksjoner av nye skadegjørere. *Mycosphaerella pini* er en av soppene som de senere åra har spredt seg til nye områder og som i økende grad fører til skogskader rundt omkring i verden. Soppen forårsaker sykdommen som på engelsk blir kalt Red band needle blight så rødbandsjuke er et naturlig navn på norsk. Angrep fører til tidlig nålefall og redusert tilvekst. Ved sterke angrep kan trea dø. Soppen er nå funnet i Norge; i Troms og i to fylker i Sør-Norge. Alle funna er gjort i ungskog.

Yngre furutre i Trysil med mye angrep i nedre del av krona. Foto: Halvor Solheim

RETURADRESSE:

Skog og landskap,
Postboks 115,
1431 Ås

B

NORGE

P.P.

www.skogoglandskap.no, tlf: 64 94 80 00, Redaktør: Camilla Baumann, Produksjon: Svein Grønvold, Grønvolds Bildebyrå, Trykk: Follotrykk AS 2011, Opplag 3000

Furunålepar med ei grønn frisk nål og ei nål drept av rødbandsopp. Merk det røde bandet med de mørke flekkene hvor konidiesporer dannes. Foto: Halvor Solheim

Soppen

Det kjønnna stadiet, *Mycosphaerella pini*, blir sjeldent observert. Det er det ukjønnna stadiet, *Dothistroma septosporum*, som oftest er til stede og som dannes i de karakteristiske røde banda som har gitt sykdommen dens navn. Infeksjon skjer helst om våren og forsommeren. Sporene spres i regnvær eller under fuktige forhold med blant anna tåke.

Røde band er typisk symptom

De første symptomer er gule flekker eller band som kommer til syne på infiserte nåler om høsten. Disse blir etter hvert røddaktige. Når de røde banda opptre i sin typiske form er sykdommen lett å identifisere. Ofte er banda vanskelige å sjå eller de kan være fraværende når hele nåler er blitt brune. Fargen på disse nålene er imidlertid litt mer rødbrune enn nåler drept av andre årsaker. Rødfarginga kommer av giftstoffet dothistromin som soppa skiller ut.

Det er først og fremst de eldste nålene som blir angrepet, men ved sterkere angrep blir alle nåleårganger infisert.

Først skadegjører på sørlige halvkule

Utover på 1950-tallet ble soppa kjent som en skadegjører på den sørlige halvkule, hvor den særlig herja i furuplantaser (Montereyfuru) i Øst-Afrika, Chile, Australia og New Zealand. På den nordlige halvkule

ble den knapt registrert som skadegjører, med noen få spredte unntak. I løpet av de siste 10-15 åra har det imidlertid blitt rapportert om stadig større skadeomfang flere steder på den nordlige halvkule. Den er påvist både i Europa, hvor blant anna Korsikafuru er sterkt angrepet i England og i Nord-Amerika der det er rapportert om store skader på vrifuru i British Columbia.

Sykdommen ble registrert første gang i 2006 i Estland og i 2007 i Finland. I 2008 var den spredt over store deler av Finland, og i 2009 var den tilsynelatende spredt over hele Finland.

Størst skade på furu

Rødbandsoppa er registrert på nesten hundre forskjellige treslag. De aller fleste på forskjellige furuarter, men også andre bartre, som vanlig gran, kan infiseres. Det er imidlertid først og fremst på furuarter soppa gjør skade.

Vanlig furu er som regel regna som nokså resistent, men ikke overalt. Blant anna har det vært noe angrep i juletreplantaser i USA. Rundt omkring i Europa har det i økende grad blitt registrert angrep også på vanlig furu.

Funn i Norge

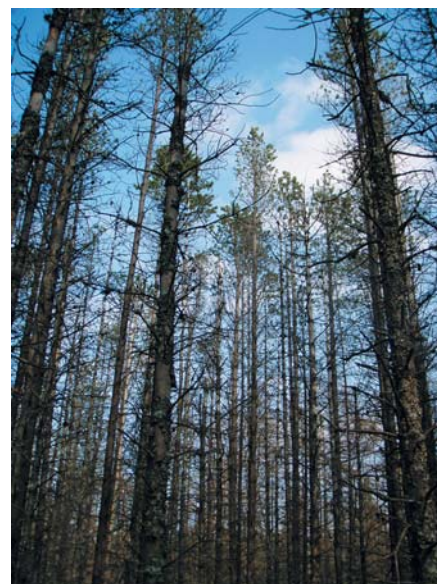
I august 2009 foretok vi en reise i Finnmark og Troms for å sjå etter symptomer.

Sykdommen ble da observert i fire bestand i Troms, to bestand i Bardu (ved Tune og Tunebrua) og to bestand i Målselv (Kirkesnesmoen og Målselvossen). Observasjoner ble gjort alle steder langs elver hvor det kan være en del fuktighet i lufta.

I 2010 gjorde vi registreringer i Sørøst-Norge. I Akershus og Østfold ble den ikke funnet. I Hedmark derimot ble den funnet på flere steder. De to første funna ble gjort langs riksvei 2 mellom Kongsvinger og svenskegrensa; i Kongsvinger ved Sigernessjøen og i Eidskog nær Matrand. Senere ble den funnet flere steder i Trysil langs Trysilelva mellom Nybergsund og svenskegrensa. Etter leting øst for Oslofjorden ble soppa også funnet et sted ved Tabor i Nedre Eiker, Buskerud.

Kontakt forfatterne:

Halvor.Solheim@skogoglandskap.no
martti.vuorinen@metla.fi

Bestand med Korsikafuru i England sterkt angrepet av rødbandsoppa. Foto: Anna Brown